

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto asiaan VN/2588/2024

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausuntoa aiheesta: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta. Lausunnonantajia on pyydetty ottamaan kantaa erityisesti lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Ohessa kysymykset kannanottoineen.

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Nykytilan kuvaus on erittäin kattava ja sisältää laajat tiedot hankintojen volyyymista, tietojohdamisen kehityksestä ja tavoitteista. Myös tietosuojaan liittyvät kysymykset on tuotu hyvin esille. Kustannusvaikutusten arviointi on kuitenkin puutteellista ja vahvasti alimitoitettua tietojärjestelmäinvestointien ja henkilöresurssitarpeen näkökulmasta.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Toimenpiteet ovat lähtökohdiltaan perusteltuja. Osa ehdotetuista toimenpiteistä on erittäin kustannusvaikutteisia ja hallinnollisesti työläitä toteuttaa. Muutoksia tulisi priorisoida niiden tärkeyden mukaan ja toteuttaa ne vaiheittain, hyödyntäen HILMA:n rakenteellisia tiedonkeruumahdollisuuksia. Muutoksista, jotka edellyttävät järjestelmämuutoksia hankintayksiköille (esim. laskentakohteet, erilliset raportoinnit) tulee luopua tai jos se ei ole mahdollista, on kaikki kustannukset korvattava kokonaisuudessaan hyvinvointialueille. Osa ehdotuksista lisää henkilöresurssitarvetta erittäin huomattavasti, esimerkiksi tarjouspyyntöjen julkaiseminen kaikista sote-palveluhankinnoista ja puitejärjestelyjen sisäisistä hankinnoista. Hyvinvointialueella ei ole mahdollisuuksia osoittaa henkilöresurssia ehdotusten toteuttamiseen laajojen sopeuttamisohjelmien vuoksi. Toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset ylittävät arviomme mukaan niistä mahdollisesti saatavat hyödyt. Ehdotukset ovat lisäksi ristiriidassa hallitusohjelmassa asetettujen taloudellisten sopeuttamistavoitteiden kanssa ja niitä on siksi arvioitava uudelleen. Lisäksi on huomioitava, että hankintatietokantoja kehittävät jo kaupalliset toimijat osana niiden liiketoimintaa, eli tällaista tietovarantoa on jo markkinoilla ja sitä voidaan kehittää markkinavetoisena toimintana ilman julkista rahoitusta.

Ohessa lausunnonantajan palaute ehdotuskohtaisesti:

- *(Ehdotus 1) Hankintayksikkötunnisteen käyttöönotto nähdään perusteltuna ja on toteutettavissa teknisesti ilman merkittäviä kustannusvaikutuksia.*
- *(Ehdotus 2) Muutos on mahdollista toteuttaa, mutta sen siirtymäaikaa ehdotetaan siirrettävän vuoteen 2026.*
- *(Ehdotus 3.) Kilpailutustunnuksen lisääminen sopimuksille ja hankintailmoituksille voidaan toteuttaa teknisesti ilman merkittäviä kustannusvaikutuksia uusien hankintojen osalta. Ostolaskuille muutosta ei tule ulottaa siitä syntyvien merkittävien kustannusvaikutusten takia. Mikäli muutos toteutetaan joko kokonaisuudessaan tai osittain, edellyttää se riittävää siirtymäaikaa mm. järjestelmämuutosten takia. Mahdollisen muutoksen kustannukset on korvattava hyvinvointialueille täysimääräisesti ja sille/niille on varattava riittävä siirtymäaika.*
- *(Ehdotus 4). SC-koodin lisääminen ostolaskuille vaatii järjestelmämuutoksia ja hallinnollista työtä hankintayksiköille eikä sitä tule toteuttaa. Mahdollisen muutoksen kustannukset on korvattava täysimääräisesti hyvinvointialueille.*
- *Ehdotuksiin 5., 6., 9 ja 12. ei ole huomautettavaa*

- *Ehdotus tarjouspyyntöasiakirjojen toimittaminen ja saatavuus (Ehdotus 7) on sinänsä perusteltu. Se aiheuttanee kuitenkin teknistä muutostarvetta sekä HILMA:ssa että kaupallisissa kilpailutusjärjestelmissä, joista jälkimmäisen muutoksista aiheutuvat kustannukset siirtynevät hankintayksiköille. Useat erilaiset HILMA:n tietojärjestelmiin ehdotetut tekniset muutokset on syytä toteuttaa vaiheittain ja hallitusti. Päälekkäiset käyttöönotot voivat aiheuttaa todellisen riskin. Vuoropuhelua kaupallisten toimijoiden ja HILMA:n kanssa on syytä tehdä huolellisesti muutoksia suunnitella.*
- *(Ehdotus 8) Sote-palveluhankintailmoitusten/erityisten palveluhankintojen pienhankintojen hankintailmoitusten pakollisesta julkaisusta HILMA:ssa ei ole ehdotuksena tarkoituksenmukainen eikä sitä tule siksi toteuttaa. SOTE-hankintamenettely on jo nyt poikkeava muihin hankintamenettelyihin nähden ja siihen liittyviä menettelytapoja olisi enemmänkin perusteltua yhtenäistää suhteessa muihin EU-hankintoihin, kuin rakentaa uusia poikkeavia menettelyjä ja normeja. Jos tällaista menettelyä haluttaisiin edistää, tulisi se selkeästi rajata esimerkiksi 221 000 euroa ylittäviin hankintoihin (EU-kynnysarvo, muut palveluhankinnat). Useimmiten hankintayksikköjen ns. ”pienhankintaraja” on pienehkö (15 000–20 000 eur). Pienhankintarajalla tarkoitetaan sitä minimiarvoa, jonka arvon ylittävistä hankinnoista on pyydetty tarjouksia. Pienten, käytännössä 15 000 euroa ylittävien hankintailmoitusten julkaiseminen HILMA:ssa ei ole missään nimessä tarkoituksenmukaista. Todennäköisesti muutos lisäisi suorahankinnan käyttöä pienhankintojen hankintamenettelyinä, koska hankintayksikköjen ei ole tarkoituksenmukaista pyytää tarjouksia rajattomalta määrältä tarjoajia pienhankinnoissa ilmoittamalla niistä HILMA:ssa. Muuten tarjousten hallinnolliseen käsittelyyn vaadittavat kustannukset muodostuisivat kohtuuttomaksi kilpailutuksesta saavutettavaan hyötyyn nähden.*
- *Ehdotus 10: Velvoite toimittaa tarjoukset hankintailmoitukset.fi-palveluun aiheuttanee teknistä muutostarvetta sekä HILMA:ssa että kaupallisissa kilpailutusjärjestelmissä.*
- *Ehdotus 11: Jälki-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen (kansallisen kynnysarvon ylittävät) on hankintojen avoimuuden näkökulmasta perusteltu ja vaikka se aiheuttaa hallinnollista työtä hankintayksiköille, voidaan se toteuttaa huomioiden riittävät siirtymäajat järjestelmämuutoksille.*
- *Ehdotus 13: Kilpailutuksiin osallistuneiden yritysten ilmoittamiseen jälki-ilmoituksella ei ole huomautettavaa, eikä se aiheuta merkittävää hallinnollista lisätyötä hankintayksiköille, mikäli ehdotus pystytään toteuttamaan rakenteellisilla ratkaisulla siten, että tarjoajia koskevat tiedot siirtyvät jälki-ilmoitukselle automaattisesti kilpailutusjärjestelmästä/HILMA:sta.*
- *Ehdotus 14: Ehdotus on kannatettava ja se yhtenäistää tietosisältöjä.*
- *Ehdotus 15: Velvoite ilmoittaa puutejärjestelyn sisäisistä hankinnoista tulisi rajata jatkovalmistelussa EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, jotta ilmoitusvelvoite ei lisäisi kohtuuttomasti hankintayksikköjen hallinnollista työtä. Menettelyn ulkopuolelle tulisi rajata yhteishankintayksiköt, kuten Hansel Oy, ja SOTE-palveluhankinnat. Esimerkiksi puutejärjestelyn sisällä yksittäiselle asiakkaalle ostettavasta sosiaalipalvelusta ei ole tarkoituksenmukaista ilmoittaa HILMA:ssa ja se voi aiheuttaa myös tietosuojariskin.*
- *Ehdotus 16: Ehdotus ei ole tarkoituksenmukainen ja se tuottaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa sekä järjestelmämuutostarpeita. Sopimustiedot voitaisiin vaihtoehtoisesti kerätä jälki-ilmoituksen kautta kynnysarvon ylittävissä kansallisissa ja EU-hankinnoissa. Mikäli ehdotus toteutetaan, on toteuttamiseen varattava riittävä siirtymäaika ja täysimääräinen rahoitus.*
- *Ehdotus 17: Ostolaskujen keräämisestä seuraisi hankintayksiköille järjestelmämuutoksia ja merkittävää hallinnollista taakkaa eikä sitä tule toteuttaa. Mikäli ehdotus toteutetaan, on sen toteuttamiseen varattava riittävä siirtymäaika ja täysimääräinen rahoitus.*

Onko sellaisia hankintayksikköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Hankintatietovarannon ulkopuolelle tulisi jättää erityisesti kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät hankinnat.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Hankintayksiköiden ostolaskutiedot voivat sisältää henkilötietoja, ja niiden käsittelyssä voi syntyä riskejä (esim. toiminimellä toimivat yrittäjät). Ostolaskuissa voi olla potentiaalisesti mm. sosiaalihuollon asiakastietoja tai potilastietoja.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Hankintalain 5 § 1–4 momentin mukaisille hankintayksiköille.

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei puutu, päinvastoin esitetty listaus on hyvin laaja ja sitä on syytä rajata sellaisiin tietoihin, jotka ovat kerättävissä HILMA:sta rakenteisesti, esimerkiksi lisäämällä jälki-ilmoituslomakkeeseen pakollisia täytettäviä tietosisältöjä.

Hyvinvointialueiden taloudelliset voimavarat laajoihin järjestelmämuutoksiin tietojen keräämiseksi useista eri järjestelmistä ovat käytännössä olemattomat ja vaativat huomattavia taloudellisia- ja henkilötyöresursseja. Julkisten varojen käyttö ao. käyttötarkoituksiin ei ole perusteltua, koska riittävät tiedot ovat kerättävissä myös kevyemmällä tavalla. Ehdotukset sisältävät runsaasti ostolaskujärjestelmiin, kilpailutusjärjestelmiin ja HILMA:n tietojärjestelmiin tehtäviä muutoksia ja integrointeja. Tietosisällöissä on listattu tietueita, joita hyvinvointialueella ei tällä hetkellä kirjata hankinta- tai ostolaskujärjestelmään siten, että ne saataisiin rakenteisesti välitettyä. Näiden tietojen lisääminen järjestelmiin vaatii investointeja tietojärjestelmiin, sekä lisäresursseja tietojen tallennuksen- ja ylläpidon osalta.

Osa muutoksista on niin merkittäviä, että niitä ei voida toteuttaa nykyisten sopimusten puitteissa vaan ne edellyttävät sopimusten irtisanomista ja palvelujen uudelleenkilpailuttamista. Myös HILMA:aan tehdyt muutokset on tehtävä hallitusti ja vaiheittain. HILMA:n teknisillä ongelmilla on erittäin laaja vaikutus julkisiin hankintoihin ja HILMA:n käyttökätkot lamauttavat kansallisesti koko hankintatoiminnan. Mahdollisten muutosten aiheuttamat kustannukset on korvattava hyvinvointialueille täysimääräisesti.

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Hankintayksikkö seuraa hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana eri järjestelmien avulla.

Alustava siirtymäaika ei ole missään nimessä riittävä. Mikäli muutos toteutetaan, siirtymäaikoja tulisi jatkaa vähintään vuodella siten, että ne alkaisivat vaiheittain eri hankintayksiköillä aikaisintaan vuoden 2027 alusta alkaen. Sinänsä ehdotettu vaiheistus on kannatettava.

Siirtymäajan lisäksi tulisi tarjota täysimääräinen rahoitus järjestelmämuutosten toteuttamiseen.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen puolesta,

Leena Luukka
Hankintapäällikkö
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
P. 040 163 1223
leena.luukka@ekhva.fi

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Valto Käkelän katu 3 C
53130 Lappeenranta
ekhva.fi